

reportatge

Darrere de cada execució hipotecària i de cada desnonament hi ha una història, normalment una que explica pèrdues, dolor i misèria. Cada dia, els gairebé sis milions d'aturats espanyols –633.871 dels quals catalans i 57.883 gironins– han d'escollir entre pagar l'habitatge o alimentar-se. Segons el Consell General del Poder Judicial (CGPJ), en els últims tres anys els desallotjaments de primeres residències s'han triplicat.

Entre la vida i la hipoteca

Més de 14.000 gironins viuen un procés de desnonament

LEONOR PÉREZ-DURAND > TEXT

ROSA M. REBOLLAL FERNÁNDEZ > FOTOS

«No tenim on anar. A casa som deu i tots estem a l'atur». «Sóc una supervivent i faré el que sigui per defensar la meua família». «Vaig estar a punt de suïcidar-me perquè no puc pagar el pis». «No tinc feina, i entre menjar i pagar la hipoteca, escullo alimentar els meus». Aquestes són les veus d'alguns gironins que mai no van imaginar que, en un tres i no res, viurien el pitjor malson dels Tres Porquets.

Segons el CGPJ, des de l'any 2007 fins a l'últim trimestre del 2013, a Catalunya es van tramitar 102.578 processos d'execucions hipotecàries, dels quals 14.578 corresponen a Girona. Només durant l'any 2013 se'n van comptabilitzar 2.482 a tota la província. Vam parlar amb alguns dels gironins afectats per aquesta problemàtica. A continuació recollim les seves veus.

>> Leire Mendoza explicant el seu cas en una de les assemblees de la PAH Girona.

Leire

Leire –d'origen hondureny, 59 anys– és veïna de Salt. Fa quatre anys que no té feina. A casa seva són deu de família: set adults i tres nens. Tots els adults es troben a l'atur, i subsisteixen amb una pensió no contributiva de 580 euros, l'ajuda de Caritas i la dels seus veïns. Ells pateixen, amb un arrendament de 350 euros, despeses d'alimentació i serveis, i saben que en qualsevol moment es poden veure al carrer.

L'última modificació de la Llei de lloguer –la Llei de mesures de flexibilització i foment del mercat de lloguer de l'habitatge– aprovada el juny del 2013, estipula que amb un mes d'impagament una família pot ser desallot-

>> *Carlos Rodríguez, seguint la seva dona, va deixar-ho tot a l'Equador. Ara li pesa no haver meditat més la seva decisió.*

>> *Dali Traore, desnonada del pis per no poder pagar el lloguer. Els seus fills van ser posats a càrrec dels Serveis Socials.*

jada. Segons dades del V Observatori de la Vulnerabilitat de la Creu Roja, des del 2011 «el percentatge de famílies que viuen de lloguer i que estan a punt de quedar-se sense sostre s'ha quadruplicat».

En vista de la seva situació, Leire pateix una forta depressió que l'obliga a medicar-se. D'altres dades de l'estudi de la Creu Roja revelen que el 58,6 % dels enquestats manifesten que l'actual situació econòmica afecta la seva salut emocional, i que el desnonament ha deteriorat la convivència familiar. El 74,5 % no rep cap ajuda per a les despeses d'habitatge, i només l'1,3 % viu en pisos protegits.

Gloria

Gloria –espanyola, 42 anys– veïna d'Arbúcies, des de fa dos anys només treballa tres hores al dia. Leonardo, el seu marit, es troba sense feina. Ells i els seus dos fills estan a punt de quedar-se al carrer. L'any 2003 van signar una hipoteca per 100.000 euros amb una clàusula sòl del 4,5 %, més el diferencial de l'1,5 %. És a dir, cada mes pagaven un 6 % d'interessos, fins i tot quan l'Euribor va caure fins al 0,25 %.

El gener de l'any passat, el pis d'aquesta família va ser subhastat pel banc. Quan van tenir quatre quotes impagades els van reclamar el pagament de la totalitat del deute. Tot seguit es va iniciar l'execució hipotecària i després va arribar la subhasta. Com sol passar en aquests casos, l'entitat bancària es va quedar la propietat pel 60 % del seu valor. Dos mesos després, ells van veure el cel obert: el març del 2013, el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) va dictar, entre d'altres resolucions, que «la clàusula sòl i la demanda de la reclamació de la totalitat del deute a conseqüència d'un període d'impagament eren clàusules abusives, i podrien ser causa d'anul·lació dels processos hipotecaris». En base a aquesta sentència, la Gloria interposà un recurs pel «venciment anticipat i la determinació unilateral del deute, l'interès de moratòria i la clàusula sòl».

A les comarques gironines es van tramitar 14.578 processos d'execucions hipotecàries entre el 2007 i el 2013

Lamentablement, la justícia va desestimar el recurs, i a més el deute es va veure incrementat: «Els costos del present incident s'imposen a la part executada». La Gloria i en Leonardo ara deuen «101.243,73 euros en concepte de principal i interessos, l'interès legal del diner i els costos que es produïssin, i es fixen ambdues quantitats prudencialment en 30.374,31 euros, sense perjudici d'una posterior liquidació».

Carlos

Carlos –equatorià, 54 anys– veí de Figueres, després de quatre anys de ser a Catalunya va aconseguir un contracte laboral. Ell i la seva família ja podien comprar un pis per 229.000 euros d'hipoteca, pagant 1.250 euros al mes durant 30 anys. En el moment de signar la hipoteca, en Carlos s'havia separat de la seva dona, i les quotes serien pagades per ell i pel seu fill. Amb els sous de tots dos sumaven 2.000 euros mensuals.

L'any 2010 en Carlos va patir un accident i el seu fill es va quedar a l'atur. Van anar a parlar amb el banc. Després de moltes negociacions, un intent de suïcidi i la intervenció de la Creu

>> Josep Fernández i el seu fill esperant el segon desnonament.

>> Juan José Juárez i Ilona Bolea. El seu negoci va fer fallida i ara no tenen feina ni cap subvenció perquè van ser autònoms i encara són propietaris d'un pis que no poden pagar.

Roja, l'any passat el banc va acceptar la «dació en pagament». Segons Mercedes Sánchez, directora d'Intervenció Social de la Creu Roja a la província de Girona, «una de cada tres persones ateses no pot pagar ni la hipoteca ni els subministraments bàsics».

Dali

La Dali –natural de Mauritània, 42 anys– des d'en fa 20 que viu entre Banyoles i Salt. Va arribar al país cridada pel seu espòs, que la va abandonar i s'emportà els seus dos fills. Ella va anar a viure a casa de familiars i amics. Segons l'estudi de la Creu Roja, a Girona, un 3,2 % de les persones ateses viu al domicili d'un familiar, mentre que les que conviuen amb un amic són el 3,3 %.

Durant tot aquest temps Dali va tenir dos fills més. Atesa la seva precària situació, els serveis socials del seu ajuntament van enviar els seus fills a una casa d'acollida. Segons els Serveis Socials de l'Ajuntament de Girona, «cap família perd la tutela dels seus fills per no tenir un sostre. [...] Una mesura com aquesta respon a les funcions i obligacions parentals i a la protecció dels menors».

El maig del 2012, Dali va poder llogar un pis, però l'octubre del 2013 en va ser desnonada. Segons l'administradora de la finca, mai no en va pagar el lloguer. Llavors, Dali va poder accedir a un pis de protecció oficial. Va ser el primer d'aquestes característiques proporcionat per l'Agència de l'Habitatge, a Salt. Ara paga 50 euros i confia que podrà recuperar la seva família.

Josep

En Josep –espanyol, 58 anys– és veí de Salt. Tenia una empresa de transports, fins que certs problemes el van portar a demanar diners a un prestador: 40.000 euros garantits amb dos pisos i dos garatges. Malgrat la injecció de diners, el negoci no va remuntar: «Vaig voler entregar un pis per cancel·lar el deute però amb els interessos no vaig

poder cancel·lar res. Ara el prestador em vol fer fora i els jutjats li han donat la raó», diu en Josep.

L'home es trenca. No pot continuar parlant. Som a casa seva, esperant que vinguin a desnonar-lo. El seu fill i la seva jove volen treure la porta. «Així no ens poden fer res», expliquen. En Josep s'hi oposa. Fuma un cigarret darrere l'altre. El prestador és al portal i demana les claus. «Després li llogaré el pis», diu. En Josep s'hi resisteix, i jo des del balcó veig un grup de la PAH-Girona, que restà allà fins després de les tres de la tarda, quan per l'horari dels jutjats ja ningú no el desnonarà, almenys no pas aquell dia.

Juan José i Ilona

Juan José i Ilona, ell espanyol, de 42 anys; ella romanesa, de 31. Són marit i muller, amb càrrega familiar: dos fills de quatre i nou anys, i «la sogra» (sic), diu Juan José. Tenien una cafeteria a Salt, «però només donava pèrdues», expliquen. En fallida i sense ingressos, van sol·licitar el PIRMI, però no els correspon, per haver estat autònoms i tenir un pis al seu nom. «Ara no tenim ni per menjar», diuen.

L'última modificació de la Llei de lloguer, aprovada el juny del 2013, estipula que per un mes d'impagament una família pot ser desallotjada

>> Núria Brugalada va ser víctima de violència de gènere i es va quedar al carrer amb tres fills.

>> Nyameh Ceesay va ser desnonada per no poder pagar la factura del seu pis. Ella, el seu marit i els seus quatre fills menors van ser una de les famílies ocupants del bloc de Salt.

La parella va signar una hipoteca de 240.000 euros. «Ara en devem 325.000 per una ampliació que vam fer. El 2012 vam demanar la dació en pagament, però el banc encara no diu res». Segons el Departament de Justícia de la Generalitat, a tots els partits Judicials de la província, durant l'any 2013, es van ordenar 2.914 desnonaments: 1.219 per execucions hipotecàries i 1.695 per impagaments de lloguer.

Els problemes econòmics van portar la parella gairebé a la separació, però ara tornen a estar junts. «Vam rebre ajuda psicològica a Sarrià, i ara tornem a estar junts per afrontar el que vingui». Juan José i Ilona també formen part de l'estadística de l'estudi realitzat per la Creu Roja que afirma que «les dificultats econòmiques afecten la salut emocional i la convivència familiar».

Dues dones, un bloc

La Núria i la Nyameh: dues dones, dues històries. Durant més de mig any, van formar part de les 15 famílies que des del març fins al desembre del 2013 van ocupar el famós bloc de Salt propietat de la Societat de Gestió d'Actius Immobiliaris Procedents de la Reestructuració Bancària (SAREB).

La Gerent de Comunicació de la SAREB, Susana Díaz, ens va dir que dels 106.856 immobles que han rebut –amb l'encàrrec de liquidar– no tenen comptabilitzats ni quants n'hi ha per comunitat autònoma ni per província. Però si ens atenem a la informació publicada a la seva web, l'entitat té un 18,6 % d'immobles a Catalunya. Fent una regla de tres, podem dir que el també anomenat «Banc Dolent» té 19.080 immobles buits al nostre país.

Núria

Núria –espanyola, 42 anys– víctima de maltractaments físics, va deixar casa seva, sense feina ni diners per pagar un pis. Ella i els seus fills van anar a viure en refugis i cases d'amics. Segons la Creu Roja, en els últims quatre anys un 70 % dels atesos van canviar d'habitatge per buscar un lloguer més econòmic. El 8,6 % no podia pagar el lloguer i va ser desnonat; i menys del 3 % no

podia pagar la hipoteca i va anar a viure a casa d'un familiar.

Després que el TEDH cominés l'Administració a realitzar tots els ocupants de l'edifici, totes les famílies que van acceptar van ser realitzades per la Generalitat. La Núria va ser l'última d'obtenir la «gràcia». «Ens van donar pisos d'emergència, no de lloguer social. La diferència és el preu i el temps. En els primers pagues menys –entre 53 i 80 euros– i només te'ls donen per dos anys».

Nyameh

Nyameh –gambiana, 30 anys– en fa 13 que viu a Salt. «Amb el meu marit, des del 2006 teníem una hipoteca, de 100.000 euros. Tots dos treballàvem i pagàvem 850 euros al mes. Vam anar pagant, però el meu home va tenir un accident que li va afectar les dues cames i una mà, i ja no va poder continuar treballant. Jo vaig perdre la feina, així que ja no podíem pagar res».

L'any 2009, malgrat la incapacitat del marit i els quatre fills menors de la parella, el banc va desallotjar aquesta família. «Vam anar de lloguer, però no podíem pagar, així que ens van tornar a fer fora; vam anar a la PAH-Girona i vam anar a viure al bloc. Abans havíem

Segons els Serveis Socials de l'Ajuntament de Girona, «cap família perd la tutela dels seus fills per no tenir un sostre»

>> *Ramon Llorente, defensor del ciutadà a Girona.*

>> *Carles Sala, secretari d'Habitatge i de Millora Urbana de Catalunya.*

anat a l'assistenta social, però no vam aconseguir cap ajuda». Aquesta família ara viu en un pis d'emergència de l'oficina d'habitatge.

Protegits?

Segons xifres oficials, del total de pisos del parc de protecció oficial català, el 2011 només hi havia 468 pisos buits a Girona, mentre que el 2013 a tota la província en quedaven 107. Els números demostren que el parc social és insuficient en vista de les noves necessitats generades per la crisi. A més, aquests immobles podrien no satisfer les necessitats de ningú, sobretot si acaben sent venuts.

«Un diari va aixecar aquest rumor, però nosaltres no podem confirmar res, perquè no sabem si aquest pisos es vendran o no», diu el secretari d'Habitatge de la Generalitat, Carles Sala, que concreta: «L'únic que sabem tots és que la Generalitat necessita 2.300 milions d'euros per al pressupost d'aquest any, i farà tots els esforços per obtenir aquesta quantitat».

Segons xifres de l'Oficina d'Habitatge, el parc de lloguer social de Catalunya requereix mil immobles per repartir en 70 ajuntaments. Carles Sala diu: «Ara tenim 400 pisos de Catalunya Caixa, Bankia ens ha cedit 230 pisos i

des de l'octubre del 2013 estem en con- verses amb la Sareb perquè faci el mateix». El maig passat, la Sareb va cedir a la Generalitat 600 pisos –en lloguer– durant quatre anys o menys.

En declaracions a la premsa, el conseller d'Habitatge, Santi Vila, va afirmar que l'impost que la Generalitat va anunciar que aplicaria als pisos buits, propietat dels bancs, «ha estat decisiu perquè les entitats financeres cedeixin habitatges». El novembre del 2013, Carles Sala va dir que «s'estava negociant amb els bancs la possibilitat que no paguessin un impost pels pisos buits que acumulen, si cedien immobles per destinar-los al lloguer social».

Aquesta mena d'iniciatives també ha estat imposada des de començament d'aquest any per alguns ajuntaments, de manera que s'han multat els bancs que acumulen pisos buits a les seves jurisdiccions. El primer consistori a fer-ho va ser l'Ajuntament de Terrassa, i després se n'hi van afegir d'altres, entre els quals hi ha el de Girona. Segons el secretari d'Habitatge, «la Generalitat dona suport a la mesura,

Els números demostren que el parc social és insuficient en vista de les noves necessitats generades per la crisi

en tant que la Llei d'habitatge permet les multes, però s'ha de garantir jurídicament que aquests habitatges siguin administrats de manera adequada».

Emergències a taula...

Des de començament del 2013, a Girona es va constituir la Taula de coordinació local per al dret a l'habitatge, que, impulsada des de l'Ajuntament de Girona capital, té com a portaveu el defensor del ciutadà de la província, Ramon Llorente. Segons el defensor, aquesta Taula no es va constituir fins al 2012, «perquè va ser en aquell moment quan vam reconèixer com a problema col·lectiu els impagaments hipotecaris i els de lloguer».

La crisi econòmica, la falta de polítiques socials en el tema de l'habitatge, els preus desorbitats del lloguer, l'accés indiscriminat al crèdit i la idea que tots havíem de ser propietaris ens han portat a la situació actual, però tota aquesta experiència no haurà servit de res si alguns bancs encara ofereixen hipoteques al 100 %, sempre i quan comprem algunes de les seves propietats. «L'home es l'únic animal que pot ensopagar dues vegades amb la mateixa pedra». Lliurem-nos de ser els que facin realitat l'ancestral dita.

Leonora Pérez-Durand és periodista.